

Spørgsmål og svar om sprog: Fri internet og stort elektronik

Fri internet og stort elektronik

Farø, Ken Joensen

Published in:
Maal & Mæle

Publication date:
2017

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Farø, K. J. (2017). Spørgsmål og svar om sprog: Fri internet og stort elektronik: Fri internet og stort elektronik. *Maal & Mæle*, 38(3), 2-3.

Spørgsmål og svar om sprog

Denne brevkasse bringer spørgsmål og svar om sprog, men også fine detaljer i sproget som man bliver opmærksom på, og som man vil gøre andre bekendt med. Går du rundt og tænker på sproglige spørgsmål, så send et brev om dem til redaktionen. De vil svare på brevet hvis de kan. Ellers kender de nok nogen de kan sætte til det. Send brevet til:

redaktion@malogmale.dk

? Fri internet og stort elektronik

Er det da helt galt fat med substantivernes køn på dansk? På min vej til arbejde noterede jeg inden for tre minutter hele to »kønsfejl«: »Stort elektronik« og »Fri internet«. Hvad mener Mål og Mæle om den sag?

Susanne Holm, Lyngby

! Vi har i begge tilfælde med såkaldte *kongruensfejl* at gøre: Der er uoverensstemmelse mellem substan-

tivets køn og det beskrivende adjektivs bøjning. Vi har fundet et billedbelæg på et af dine eksempler, som åbenbart ikke kun forekommer i Lyngby.

Vi tager den mest påfaldende form først: *Internet* er ganske rigtigt neutrum/intetkøn på dansk. Det fremgår både af fx Retskrivningsordbogen og af, at man siger »på internettet« og ikke »på internetten«. Desuden har vi på dansk den regel, at sidste led i et sammensat ord bestemmer ordets køn, og det hedder da også *et net*. Hvorfor så »fri internet«? Adjektivet skal vel bøjes i neutrum, ligesom i »stort hus«. Grunden er muligvis, at der er tale om en frase, der er lånt fra engelsk, og *free* gengives så ganske enkelt som *fri* på dansk, uden at man tænker dansk kongruens ind i gengivelsen.

Det er et oplagt fraselån, fordi denne reklamebesked er så voldsomt udbredt i vores globaliserede verden. Måske hjælpes den ubøjede form også lidt på vej af den betydningsparallelle form »gratis internet«, hvor adjektivet *gratis* er ubøjeligt ligesom

en række andre tillægsord (fx *lilla*, *orange*).

Herudover kan man bemærke, at *tilfældige fejl* generelt trækker væk fra neutrum – der er nemlig i andre sammenhænge mindst dobbelt så mange forbindelser mellem *fri* + et substantiv i fælleskøn som mellem *frit* + et substantiv i neutrum. Det kan man forvise sig om i KorpusDK ved at søge efter naboord. Og så er der ydermere en strukturparallelisme i *frit-i(n)t*-ernet, som er konstruktionser, der let reduceres. Sammenlign *lokomotiv*, der meget hyppigt udtales *lokmotiv*.

Men hvad så med det omvendte fænomen, at der tilføjes en neutrumsendelse, *-t*, ved et adjektiv, der beskriver et substantiv, der er utrum/fælleskøn, altså et »n-ord«? Her kan der tænkes to forklaringer:

Elektronik er ganske vist officielt et utrumsord ifølge både DDO og *Retskrivningsordbogen*. Så det hedder altså *den* nyeste *elektronik*. Når man så alligevel kan støde på skiltet *Stort elektronik*, må det hænge sammen med, at *elektronik* her ikke længere opfattes som et begreb, men som et stof eller et materiale. Når det ligger i en bunke, har det jo udtjent sin oprindelige funktion og er blevet til metalskrammel. I denne nye tilstand eller status falder det ind under en anden betydningskategori, nemlig det man kalder stofbetegnelser. Og her er det helt normalt at bruge intetkøn om fælleskøn-ord, jf. fx *en øl* (tællelig), men *øllet* i glasset (utælleligt). I øvrigt er der blandt usikre sprogbru-

gere, herunder børn, generelt en vis vaklen ved den type ord, jf. autentiske eksempler som »Må jeg bede om sukkeren?« og »Ved ikke hvor stort et problem det er, men elektronikket er ikke specificeret [sic!] til at kunne klare det.«. Sidstnævnte er dog meget sjældent i skriftsproget. Man kan læse mere om emnet stof og køn i Lars Brinks artikel i Mål og Mæle 33:1, s. 22-25.

En anden eller supplerende forklaring er, at *elektronik* i denne sammenhæng i virkeligheden er en afkortet version af det underforståede ord *elektronikaffald*, der i hvert fald er neutrum. Det er også derfor, at man på genbrugsstationerne finder containere med påskriften *Småt brændbart* [nemlig: affald], som de sprogvittige hunde i bandet TV2 i 2002 lod sig inspirere af til denne albumtitel:

KF og CE

Der er endnu et Spørgsmål og svar om sprog på side 30